

Samhandling med frivillig sektor - utfordringer og muligheter

Frivillighetsmelding

Gran kommune

Adresse Rådhusvegen 39, 2770 Jaren

Telefon 61 33 84 00

Telefaks 61 33 85 74

E-post postmottak@gran.kommune.no

Internett www.gran.kommune.no

INNHOOLD

Statlige signaler – Frivillighetens betydning.....	4
Frivillighetsbegrepet.....	5
Utfordringer for Gran kommune.....	5
Innhold i Frivillighetsmeldingen.....	6
Medvirkning og prosess	6
Frivillig arbeid i Gran kommune.....	6
Nåværende samarbeid med frivillige om ulike tjenestetilbud.....	7
Innspill fra ulike tjenesteområder i kommunen.....	7
Skole.....	8
Barnehage.....	8
Helse og omsorg	8
Barnevern	9
NAV	9
Flyktningetjenesten	9
Folkehelse.	10
Kultur	11
Innspill fra andre aktører	12
Kirken/ tros og livssynssamfunn	12
Stiftelsen Gran frivilligsentral.....	13
Transport	13
Gran frivilligsentral.....	14
Gran frivilligsentral skal:.....	14
Hva kan kommunen tilby de frivillige?	15
Frivillighetskoordinator.....	16
Arbeidsmodell for samarbeid mellom frivilligsentralen og kommunen.	16
Selvhjelpsgrupper	16
Likemannsarbeid	17
Brukerorganisasjon.....	17
HANDLINGSPLAN	18
Overordnet mål.....	18
Hovedmål	18
Tiltak	18

STATLIGE SIGNALER - FRIVILLIGHETENS BETYDNING

Kultur og kirkedepartementet la i St. meld nr. 39 fram sin melding om frivillighetspolitikk "Frivillighet for alle".

I meldingen sies det at "Regjeringen ønsker å sikre utviklingen av et levende sivilsamfunn gjennom å utvikle et nært samspill med frivillige organisasjoner og ved å legge til rette for frivillig engasjement.

Gjennom frivillig arbeid kan folk delta i meningsfylt og samfunnsnyttig virksomhet. Frivillige organisasjoner yter uvurderlig bidrag til samfunnet, både gjennom tjenesteproduksjon og omfattende ulønnet innsats. Verdien av denne innsatsen er enorm.

Organisasjonssamfunnet har gjennomgått store endringer de siste 40-50 årene. Organisasjoner innen idrett, kultur og miljø har hatt stor vekst, mens de sosiale/humanitære organisasjonene har fått svekket sin stilling. Det som har vært typisk for organisasjonssamfunnet har vært lokallaget som basis, en medlemsbasert og demokratisk organisasjonsstruktur.

I dag deltar befolkningen i ulike foreninger/organisasjoner mer etter ønsker og behov. Folk skifter mellom organisasjoner fortere enn før.

Regjeringen vil (St. meld 39) sikre en helhetlig frivilligpolitikk gjennom:

- Å sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold.
- Å legge til rette for at alle kan delta i frivillig arbeid.
- Å sørge for bedre vilkår for frivillig virke lokalt.
- Å øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning i samfunnet.
- Å samordne og utvikle statlig frivillighetspolitikk.

Regjeringen oppfatter frivillige organisasjoner som en viktig byggestein for lokaldemokratiet. Kommunen kan gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner bidra til å legge bedre til rette for mobilisering av frivillig innsats til beste for den enkelte og fellesskapet.

Inkludert verdien av den ulønnede arbeidsinnsatsen utgjorde verdiskapningen i de ideelle og frivillige organisasjonene 92 milliarder i 2008. Lønnet arbeid i organisasjonene utgjorde 37 milliarder. Dette viser at det ulønnede frivillige arbeidet utgjorde 55 milliarder. Dette var en økning på 6.5 prosent fra året før. Bak dette stod det 71.500 lønnsinntakere og 114.600 ulønnede årsverk.

Stortingsmelding 47 -Samhandlingsreformen peker også på viktigheten av samarbeid med frivillige organisasjoner. Det fremheves der at frivillige organisasjoner representerer en betydelig ressurs i norsk samfunnsliv, også i forhold til samfunnsområder der det offentlige har påtatt seg ansvar, og der ansvaret er reflektert gjennom tjenester som ytes til befolkningen.

I samhandlingsreformen gis det stor oppmerksomhet til kommunenes rolle, både deres rolle i forebyggende arbeid og med tiltak som skal bidra til at pasienter og brukere mestrer sine livssituasjoner. Dette er områder der godt og kreativt samarbeid med frivillige organisasjoner kan bidra til bedre realisering av de helsepolitiske målene.

Helse- og omsorgsdepartementet har som en forberedende prosess innledet dialog med de frivillige organisasjonene. Formålet er å drøfte hvordan prosesser bør organiseres for at det, innenfor rammen av samhandlingsreformens tenkemåte, kan utvikles bedre samarbeid mellom offentlige myndigheter, virksomheter og de frivillige organisasjonene.

Foruten den økonomiske verdiskapingen har de frivillige organisasjonene en rekke andre funksjoner i samfunnet. De er møteplasser, skaper engasjement, identitet og tilhørighet, er kanaler for påvirkning, fungerer som samfunnets ”vaktbikkjer”, er arenaer for læring, bidrar til et godt oppvekstmiljø, leverer velferdstjenester og beredskap, styrker folkehelsen og skaper aktiviteter. Frivillige organisasjoner har også, sett i et historisk perspektiv, vært innovatører for store helsereformer.

Uten frivilligheten stopper Norge. Frivilligheten er samfunnets arvesølv, som både politikere og de frivillige organisasjonene har et ansvar for å ta vare på og videreutvikle. Regjeringen utfordrer politikere på alle nivå til å sette seg ned sammen med de frivillige organisasjonene og lage lokale frivillighetspolitikker. Disse bør inneholde konkrete tiltak for å sikre fortsatt vekst i frivilligheten, til beste for hele samfunnet.

Regjeringen oppfordrer kommunene til å utarbeide sin egen frivillighetspolitikk. Mange kommuner arbeider nå aktivt med å utvikle sin politikk i forhold til frivillig sektor.

FRIVILLIGHETSBEGREPET

I lover og regelverk er det knyttet ulike definisjoner for frivillige organisasjoner og frivillig virksomhet. Det er ikke utarbeidet noen felles definisjon på frivillighetsbegrepet fra regjeringen sin side

Frivillighet ytes på mange ulike måter.

- Organisasjoner innen idrett/kultur/natur/miljø og hobby.
- Sosiale og humanitære organisasjoner
- Uformelle strukturer -enkeltpersoner/grupper
- Ulike former for dugnader
- Frivilligsentraler

Felles for alle er at det er non-profit.

UTFORDRINGER FOR GRAN KOMMUNE.

Samhandlingsreformen er nå i planleggingsfasen. Ny folkehelselov og andre lovverk presiserer sterkt at kommunen må samhandle med frivillig sektor for å kunne lykkes med utfordringene.

“Oppturrapporten”- et utviklingsprosjekt for gode omsorgstjenester ble vedtatt i kommunestyret i juni 2009. Rapporten presiserer i mange sammenhenger, og spesielt i handlingsplanen, uttrykket “i samarbeid med frivillige.”

Forutsetninger for flere av tiltakene i handlingsplanen var at det utformes og gjennomføres i samarbeid med frivillige. Et av punktene i Handlingsplanen var: *“Utrede og foreslå modell(er) for samarbeid mellom frivillige og kommunen, inkludert en nærmere vurdering av innholdet i en evt. stilling som frivilligkoordinator”*. Handlingsplanen ber også om at det utarbeides forslag til en transportordning i samarbeid med frivillige.

I utviklingen av Gran kommunes frivillighetspolitikk blir viktige spørsmål å stille: Hvordan kan vi samhandle med de frivillige? Hvilke muligheter og utfordringer står vi overfor?

Det er viktig å presisere at kommunen ikke kan bestemme hva de frivillige skal gjøre, men kommunen kan legge til rette slik at de frivillige kan utføre oppgaver de ønsker/brenner for. Det er derfor svært vesentlig at de frivillige og de frivillige organisasjonene selv uttaler seg om hva de ønsker å bidra med og hvordan.

INNHold I FRIVILLIGHETSMELDINGEN

Meldingen skal inneholde mål og strategier for kommunens samhandling med frivillig sektor. Den skal gi en beskrivelse og vurdering av kommunens innsats på området. Hensikten er å bygge opp under frivillig aktivitet og organisasjonsliv, og å sette inn de riktige tiltakene for å få dette til. Planen omfatter ikke tilskuddsordninger til frivillige lag og foreninger.

MEDVIRKNING OG PROSESS

I forarbeidet til frivilligmeldingen har mange virksomhetsledere i kommunen blitt intervjuet. Når det gjelder de frivillige, har det ikke vært mulig og fått kontaktet alle lag og organisasjoner i løpet av arbeidet med denne meldingen. Det er en forutsetning, og et stort ønske fra kommunen, at alle frivillige som ønsker å delta i et nærmere samarbeid i framtida skal få muligheten til det.

Det har gått ut brev til Idrettsrådet og Sang og musikkrådet med forespørsler om innspill/tanker og ideer til ønsker og behov for det framtidige samarbeidet.

Temaet er også blitt tatt opp på felles styremøte for alle sanitetsforeningene i kommunen. Styret for Gran Frivilligsentral har også behandlet temaet og kommet med innspill.

FRIVILLIG ARBEID I GRAN KOMMUNE

Gran kommune har et mangfold av frivillige lag og organisasjoner. Uten frivillige i Gran ville kommunen stoppet.

Kommunen har også lang tradisjon på å samarbeide med frivillige, det være seg foreninger/organisasjoner/enkeltpersoner på ulike plan.

- Samarbeid med idrett og kultur.
- Samarbeid med Frivilligsentralen, (kommunen har fast observatør i styret).
- Frivilligdagen, - samarbeid mellom frivilligsentralen og kommune).
- Samarbeid med organisasjoner i henhold til kommunens beredskap/beredskapsplan.
- Frivillig bistand innen helse og omsorg.

Mannskoret KK- en av bygdas mange kulturaktører.

NÅVÆRENDE SAMARBEID MED FRIVILLIGE OM ULIKE TJENESTETILBUD.

Frivillige har vært en viktig ressurs innen helse og omsorgstjenesten i vår kommune i mange, mange år. Pasientvenner, besøkstjeneste, telefonvenner har vært og er fortsatt viktige aktørene som kan nevnes som eksempler på frivillig engasjement. I tillegg bidrar mange enkeltpersoner og lag og foreninger med verdifull innsats på ulike områder. Handlingsplanen for Oppturprosjektet (Et utviklingsprosjekt for gode omsorgstjenester) forutsatte i mange sammenhenger tett samarbeid med frivillige.

Et av temaene var at det skulle opprettes en aktivitetskalender på alle sone på sykehjemmene, der det skulle være en aktivitet hver ukedag, - dette i samarbeid med frivillige.

Ordningen ble først prøvd ut ved sone 2 på Marka alders- og sykehjem. Etter positive erfaringer der ble aktivitetskalenderen iverksatt på sone 4 på Gran sykehjem. I løpet av året er det et mål at alle avdelingene på begge helse og omsorgssentrene i kommunen skal få en fungerende aktivitetskalender. Dette krever et utstrakt samarbeid med frivillige.

Møteplass for yngre funksjonshemmede er også vært i drift over et år. Dette er et tilbud om et treffsted i frivilligsentralens møterom i Orrhagen en dag i uken. Det er svært positive signaler fra de som bruker tilbudet. Til alle disse tilbudene trengs det mange frivillige aktører. Aktivitetene skal tilrettelegges og organiseres.

INNSPILL FRA ULIKE TJENESTEOMRÅDER I KOMMUNEN

I møter med virksomhetslederne kom det klart fram at det er mange oppgaver som det er ønsket om å utføre, men som det ikke er ressurser til. Dette gjelder ikke-lovpålagte oppgaver.

Det er viktig å påpeke at frivillig innsats ikke skal erstatte fast personell, men komme som et supplement til det eksisterende.

Ved hjelp av frivillige kunne følgende oppgaver tenkes utført:

SKOLE

- Leksehjelp, spesielt i forhold til 5-10 trinn. Leksehjelpen bør i hovedsak forgå på skolen rett etter skoletid. Utfordringene er skyss hjem, da bussene har kjørt.
- Hjelp til ulike “dager” - det kan være skidager, friluftsdager /utflukter m.m. Stort behov for flere hender i slike situasjoner.
- Juleverkstedsdager. Bistand til hjelp til gamle juletradisjoner m.m og/eller gammel kulturhistorie fra Hadeland (fra den enkelte skolekrets)
- SFO om sommeren. Hjelp til utflukter.
- Mat og helse på ungdomsskolen. Bistand i henhold til gamle mattradisjoner.

BARNEHAGE

Barnehagesektoren ønsker samarbeid med voksne og eldre på flere område.

Eksempler på samarbeid kan være:

- Hjelp til spesielle utflukter(turer).
- Kurs for ansatte til matlaging/tradisjonsmat/kosthold/økologisk mat m.m.
- Varm mat i barnehagen.
- Hjelp til å lære om gamle håndverkstradisjoner.

“Kanskje dette skal bli en bil”

HELSE OG OMSORG

- Videreføring av “Aktiv hverdag” i avdelingene.
- Undersøke behovet for møteplass for eldre i Brandbu og Gran.(Helsestasjon for eldre,- dette i følge Handlingsplan Opptur).Møteplassen bør organiseres av de frivillige med bistand fra kommunen.
- Transport:
  - Helse og omsorg ønsker sterkt en bil til bruk for å kjøre både hjemmeboende og sykehjemspasienter. De eldre på sykehjemmet

trenger å komme seg ut fra sykehjemmet av og til. Utflukter på sommertid til fjorden, tur til Lygna, butikker osv.

De hjemmeboende trenger å komme ut. (de som ikke kan kjøre bil)

Det kan være til dagsenter, og andre møteplasser/aktiviteter.

Transporten kan foretas både av frivillige og ansatte.

- Det er et stort behov for frivillige til ledsagere til ulike former for utflukter.

BARNEVERN

- hjelpe til med kjøring av barn til ulike aktiviteter, gi enkle råd og veiledning. Oppfølging til idrettsaktiviteter, kulturaktiviteter m.m.
- Leksehjelp på skolene: Viktig at det skjer på skolen da det er vanskelig for mange å komme seg til andre lokaler. (problemer med skoleskyss etterpå)
- Besteforeldre i skolegården.
- Reservebesteforeldre: Alle har ikke nettverk på bygda.
- Besteforeldre til innvandrermodre som sliter med depresjoner, isolasjon m. Komme hjem til familiene, være en samtalepartner, leke med ungene, gå turer m.m.

NAV

- Nav har lang tradisjon på å samarbeide med frivillige organisasjoner i form av utplassering i henhold til kvalifiseringsprogram.
Nav ønsker at brukere kan få prøve seg i ulike former for aktiviteter i frivillig virksomhet. Mange vil i startfasen være avhengig av en "frivillig hjelper", men etter hvert må målet være at brukeren kan klare arbeidsoppgaven selv. Målet er derfor 2-delt. Brukeren kan få arbeidstrening og kan bidra positivt til frivillig arbeid til det beste for kommunen. Dette må være et samarbeid mellom NAV – frivilligsentralen og kommunens frivillighetskoordinator.
  - Det avholdes minst 2 møter årlig med representanter fra NAV – frivilligsentralen og kommunens frivillighetskoordinator. Kommunens frivillighetskoordinator tar initiativet til å innkalle til møter.

Arbeidet er allerede iverksatt.

FLYKTNINGETJENESTEN

- Lære flyktningene å bake boller/vafler og å bistå slik at de enklere kan delta på foreldremøter og dugnader.
- Trenger flere flyktningeguiden.
- Tilrettelegge slik at flyktninger kan delta som frivillige hjelpere, da spesielt mot frivilligsentralen. De må gå sammen med en annen frivillig i starten.

FOLKEHELSE

- **Kommuneoverlege**

Kommuneoverlegen som medisinsk-faglig rådgiver vil ha sterkt fokus på folkehelsearbeidet i kommunen. Gran kommune er godt rustet ved folkehelsekoordinator, fysioterar, en god helsestasjonsvirksomhet og svært mange andre dyktige fagfolk i helsetjenesten.

Hovedinnsatsen må rettes inn mot det primærforebyggende arbeid, før sykdom i det hele tatt oppstår. En viktig og tilgjengelig arbeidsmetode er formidling av kunnskap om hvordan man kan forebygge sykdom. Å få kunnskap er likevel sjelden nok til å endre atferd, og folkehelsearbeid er mye mer enn kunnskapsformidling. Vi må sammen stimulere til sosiale miljøer som fremmer forebyggende atferd.

- **Kommunelege/folkehelsekoordinator**

Frivillig arbeid er særdeles viktig for folkehelsen fordi frivillig arbeid er helsefremmende i seg selv, ved at det inkluderer og skaper fellesskap. Det gjelder alle typer frivillig arbeid fra de små dugnader i grenda til de store frivillige organisasjoner. Mestring, det å takle stress og påkjenninger, sosial inkludering og opplevelse av sammenheng og forutsigbarhet er viktige helsefremmende faktorer. Skal adferd endres og gode vaner sikres, er det viktig å ha evner til å møte fristelser og utfordringer på en måte som gir oss følelse av både å ha kontroll over og være herre i eget liv.

Frivillige organisasjoner er sosiale møteplasser som gjør det mulig å dyrke felles interesser på tvers av sosial skillelinjer. Deltakelse i frivillige organisasjoner kan bidra til sosial inkludering fordi det gir muligheter for å utvikle vennskap og bli inkludert i et større sosialt fellesskap. Inkludering og trivsel er viktige begreper i folkehelsearbeidet.

Et av hovedtemaene i Samhandlingsreformen er å få kommunene til å satse på forebygging framfor reparasjon. Det skal lønne seg for kommunen å satse på forebygging. Det knytter seg store samfunnsmessige utgifter til livsstilsrelaterte sykdommer. Kostnadene omfatter blant annet direkte utgifter til helsevesenet, men også kostnader i forbindelse med sykefravær, trygdeutgifter og velferdstap. Forebygging av uheldige levevaner vil ikke bare gi gevinst i form av flere leveår, men det vil desto viktigere gi bedre helse i de årene vi lever.

Gran kommune gjør i dag mye på dette området innen mange sektorer. Kommunen var tidlig ute med å stadfeste det forebyggende helsearbeidet i Helse i plan. Gran kommune har også tilsatt egen folkehelsekoordinator for å ivareta, utvikle og koordinere dette viktige arbeidet.

Idretten bidrar betydelig for å forbedre folkehelsen. Uten deres innsats ville det stått dårlig til med den generelle folkehelsen. Men også andre frivillige deltar stort på dette området. Hadeland Turlag kan nevnes spesielt, men også andre foreninger som arrangerer stavganggrupper og andre former for mosjonsgrupper.

- Folkehelsekoordinator vil også trenge medspillere fra de frivillige for å kunne iverksette og / eller videreføre tiltak av forskjellig karakter.

Gran seniordans i aktivitet. Fellesskap og livsglede er et vesentlig innspill i det forebyggende helseperspektivet. (samhandlingsreformen)

BEREDSKAP

Frivillige aktører er viktige i kommunens beredskapsarbeid. I kommunens Plan for kriseledelse er frivillige organisasjoner beskrevet som viktige medspillere i ulike former for større ulykker og katastrofer.

- Kommunen mener det er viktig med representasjon fra frivillige i kommunens Beredskapsråd.
- Det bør inngås skriftlige avtaler mellom kommunen og de frivillige organisasjonene/foreningene. (dersom foreningene ønsker det)
- Viktig med bistand fra frivillige ved ulykker/katastrofer som varer over tid.

KULTUR

Gran kommune kan by på et rikt kulturliv for innbyggerne - ikke minst gjennom aktivitetene til de frivillige lag/foreninger i kommunen.

Kultur har vært og er en stor og vesentlig bidragsyter til flere av OPPTUR sine mål i handlingsplanen. Leseombud på sykehjemmenes avdelinger er et kjært bidrag i avdelingenes aktivitetskalender. Den kulturelle spaserstokken er også et positivt bidrag for eldre.

For barn og unge finnes det dessuten flere kommunale tiltak. I tillegg til alle tilbudene i regi av Kulturskolen, kan det nevnes Den kulturelle skolesekken, fritidsklubber, ungdomsklubb og nettkafé i Apotekergården i Brandbu.

I tillegg samarbeides det med flere frivillige lag/foreninger om gode tilbud innen motocross, friluftaktiviteter, juniorklubber m.m.

Andre etablerte samarbeidsprosjekter mellom frivillige og Kultur og fritid:

- Nærmiljøprosjekter /"fritidsklubber" for alderstrinnet 5- 7. klasse – Bjoneroa, Grymyr og Jaren
- Lidsjalv – ungdomsklubb
- Motocrostilbud for ungdom
- Større ungdomsarrangementer

- Hundekjøring for funksjonshemmede
- Idrettsskole for funksjonshemmede
- m.m

Kultur og fritid har et utstrakt samarbeid med lag og foreninger, men ikke med enkeltpersoner. Lagene får kommunal støtte til sin forening /organisasjon.

Foto: Samfoto

INNSPILL FRA ANDRE AKTØRER

KIRKEN/ TROS OG LIVSSYNSSAMFUNN

Kirken har ansatte diakon, og ønsker et samarbeid med kommunen om bruken av diakonstilling. Diakonene er ofte på besøk på kommunens helse og omsorgssentra, og det er et stort behov blant de eldre for å kunne snakke med diakonene. I forbindelse med gjennomføringen av Samhandlingsreformen vil dette behovet komme til å øke, da færre vil komme på sykehus i livets siste fase.

- 20 % av en diakonstilling lønnes av kommunen til besøk/samtaler på helse og omsorgssentrene.

Kirken ser også et stort behov for bedre tilbud til rusmisbrukere.

- Kommunen bør, i samarbeid med organisasjoner/kirken etablere dagtilbud/møteplasser for rusmisbrukere

En stor utfordring er transport til og fra de ulike møteplassene, da denne brukergruppen ikke har bil eller mestrer å komme fram på egen hånd. (Se eget punkt Transport)

STIFTELSEN GRAN FRIVILLIGSENTRAL

Frivillighetsmeldingen ble tatt opp som sak i styret for frivilligsentralen den 14. februar. Styret er svært positive til kommunes initiativ til utarbeidelse av en Frivillighetsmelding, og for et fremtidsrettet, utvidet samarbeid mellom kommunen, frivilligsentralen og andre frivillige lag og foreninger.

TRANSPORT

Et av punktene i Handlingsplanen for OPPTUR var følgende: *“Utrede forslag til en transportordning i samarbeid med frivillige”*.

Mange av dagens samarbeidsprosjekter krever at det er tilrettelagt med transport.

Mange gode tilbud/tiltak strander på skyssmuligheter.

Kommunen har i samarbeid med frivilligsentralen sett på ulike modeller for transport.

Det er også sett på andre kommuner og Frivilligsentraler/organisasjoner. En mulig løsning kan være et samarbeid med Frivilligsentralen.

Muligheter for en felles løsning med Frivilligsentralen om transport ble tatt opp på møte med Frivilligsentralen den 15. februar. Styret vedtok at det arbeides videre med ulike alternativer til anskaffelse av en buss. Følgende temaer bør vurderes før saken tas opp på nytt:

- Hvem bør/kan søke ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering/Gjensidige Stiftelsen /Sparebankstiftelsen og/eller andre legater om midler til buss?
- Kommunens ansvar/garantiordninger?
- Driftsansvarlige?
- Fritak fra løyveplikt.
- Ansvarsforsikringer
- Betalingsordninger m.m

Bussen må kunne kjøres av alle med ordinært førerkort, men med plass til en rullestol

Bussen henter hvor du bor

FRIVILLIGSENTRALER

Generelt om frivilligsentraler:

Frivilligsentralene er en ordning som ble initiert av Helse og Sosialdepartementet i 1991 og finansieres delvis ved statstilskudd, som det må søkes om hvert år. Dette tilskuddet var i 2010 på kr. 290.000. Tilskuddet krever i tillegg en lokal finansiering for å få et budsjett i balanse.

I 2010 var det registrert 360 frivilligsentraler i Norge. Ca. 40 % av frivilligsentralene er eid av kommuner. De resterende er eid av stiftelser, andelslag, foreninger eller menigheter.

Det statlige ansvaret ligger nå i Kultur- og Kirkedepartementet - avd. samfunn og frivillighet.

I følge departementets retningslinjer skal frivilligsentralene ha følgende formål:

- Frivilligsentralene/nærmiljøsentralene skal være en lokalt forankret møteplass, åpen for alle som har lyst til å delta innen frivillig virksomhet.
- Frivilligsentralen skal utvikles av menneskene som er knyttet til sentralen.
- Frivilligsentralen skal være et kraftsenter og kontaktpunkt for mennesker, foreninger / lag og det offentlige.

I St. meld. 39 (2006-2007) uttrykker regjeringen et tydelig ønske om at frivilligsentralen skal samarbeide tett med øvrig frivilligvirke i nærmiljøet, og de vektlegger frivilligsentralens rolle som koordinator mellom lag og organisasjoner og mellom det frivillig og det offentlige. Regjeringen mener at sentralene kan ha en sentral rolle i å motivere og engasjere innbyggerne til dugnadsinnsats.

GRAN FRIVILLIGSENTRAL

Formål:

Gran frivilligsentral ble etablert i 1997 og eies av basisforeningene i Stiftelsen Gran frivilligsentral (18 stk) og drives i samsvar med retningslinjer gitt av Kulturdepartementet.

Gran frivilligsentral har som formål å stimulere til økt sosialt og kulturelt fellesskap mellom mennesker i Gran kommune, og formidle frivillig hjelp og omsorg av ulik art i samme kommune. Bidra til å koordinere samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltmennesker og det offentlige velferdstilbudet. Delta og tilrettelegge velferdstilbud i tillegg til det offentlige, formidle tjenester og kontakt mellom frivillige og formidle tjenester og kontakt mellom frivillige og brukere

GRAN FRIVILLIGSENTRAL SKAL:

- være et formidlingskontor for frivillige tjenester
- informere om eksisterende lag og foreninger i kommunen og videreformidle frivillige til disse når de frivillige selv ønsker det
- legge vekt på å rekruttere nye grupper frivillige og ta vare på og oppmuntre de etablerte
- være åpne for igangsetting av tiltak i hele Gran
- være behovsorienterte, slik at vi utvikler oss i forhold til det som skjer i samfunnet
- være et supplement til offentlig tjenester, og legge vekt på et samspill mellom frivillig og offentlig innsats på områder som det er naturlig å samarbeide om

- legge til rette slik at ulike brukergrupper kan benytte seg av sentralens tilbud og lokaler.
- støtte opp om initiativ fra enkeltpersoner, grupper, lag og foreninger og kommunen
- bidra til skape møteplasser, vise omsorg og nærhet og bidra til å bygge nettverk som kan gi økt sosial tilhørighet.

Frivilligsentralen er opptatt av å legge forholdene til rette for de frivillige, slik at de i størst mulig grad får anledning til å gjøre; ”Det de kan og har lyst til når de vil!” Frivilligsentralen skal ikke være en konkurrent men en medspiller og pådriver for frivillig arbeid i Gran kommune.

Orhagen aktivitetshus eies av Stiftelsen Gran frivilligsentral. Lokalene er funksjonelle, men kan i noen sammenhenger bli for små. Aktivitetshuset benyttes til ulike aktiviteter og møter i regi av frivilligsentralen selv, og for øvrig brukes huset av eierforeningene i stiftelsen, eller andre som har behov for et sted å være. Lokalene leies også ut til møter og seminarer, samt selskaper i helgene.

Gran er en vidstrakt kommune. Frivilligsentralen ønsker å bidra til å skape aktiviteter og opprettholde møteplasser for innbyggerne i hele kommunen etter innspill fra nærmiljø, grupper eller kommunen. Skal vi lykkes er vi avhengig av et godt samarbeid med og mellom lokale lag og foreninger og enkelt frivillige.

Frivilligsentralen er en viktig ressurs som bidrar til rekruttering av frivillige, knytter kontakt med og mellom lag og foreninger og organiserer tiltak i samarbeid med kommunen.

Motto:

Frivilligheten lever av lyst og dør av tvang

HVA KAN KOMMUNEN TILBY DE FRIVILLIGE?

Gran kommune ønsker å bygge opp under frivillig engasjement ved å invitere frivillige til ulike samtalefora der det er hensiktsmessig. Kommunen må være lydhør til de frivilliges innspill.

Frivillige aktører må tas godt vare på, de må føle at de er “velkommen” i de sammenhenger de utfører frivillig innsats.

Gran må bistå med å skaffe frivillige lag og foreninger tilfredsstillende møtelokaler og arenaer for ulike arrangementer.

Kommunen må støtte opp under de frivilliges arbeidsoppgaver med kurs, veiledning m.m dersom det er ønskelig. Dette gjelder innen de fagområder/kunnskap kommunen besitter.

Kommunen må forsikre seg om at det er gode forsikringsavtaler for de frivillige som rekrutteres av kommunale enheter.

Noen av arbeidsoppgavene kan være av en slik art at det må vurderes om det må avkreves taushetserklæring. Det samme vil også kunne gjelde for avkreving av politiattest.

FRIVILLIGHETSKOORDINATOR

“Utrede og foreslå modell(er) for samarbeid mellom frivillige og kommunen, inkludert en nærmere vurdering av innholdet i en evt. stilling som frivilligkoordinator”. Dette var bestillingen fra politikerne i Gran etter behandlingen av OPPTUR- prosjektet.

Kommunen kan ikke pålegge frivilligsentralen å gjøre nye eller flere arbeidsoppgaver, men flere ønsker fra kommunen vil kunne gi større pågang med arbeidsoppgaver for frivilligsentralen.

Det er derfor viktig at frivillighetskoordinator i kommunen har ansvaret for samarbeidsarenaer / møtevirksomhet med ulike lag og organisasjoner som ikke er tilknyttet frivillighetssentralen. Frivillighetskoordinator må være en samlende instans for ønsker og behov fra ulike virksomheter i kommunen.

Frivillighetskoordinator og Frivilligsentralen må tilstrebe å finne gode og konstruktive samarbeidsløsninger til beste for alle.

Lag og organisasjoner forholder seg til kulturkontoret som tidligere i henhold til søknader om tilskuddsordninger m.m.

ARBEIDSMODELL FOR SAMARBEID MELLOM FRIVILLIGSENTRALEN OG KOMMUNEN

Kommunens frivillighetskoordinator vil være det naturlige bindeleddet mellom kommunen og Frivilligsentralen. Frivilligkoordinator vil ha kontakten med kommunens ulike virksomheter som ønsker samarbeid med frivillige.

For mye av det frivillige arbeidet som utføres på det humanitære området, er frivilligsentralen en “krumtapp”. Gran kommune ønsker å utvide dette samarbeidet dersom det kunne la seg gjøre. Kommunen ønsker på ingen måte å være en konkurrent i dette viktige arbeidet men et supplement og pådriver.

For å få til dette utvidete samarbeidet trengs det en base for frivillige -noen som kan skaffe frivillige til de ulike arbeidsoppgavene. Frivilligsentralen har i dag en oversikt over frivillige som ønsker å delta i ulike aktiviteter. De har en egen pool for frivillige som ønsker å delta i frivillig arbeid, omfang og interessefelt.

For mange av kommunens virksomhetsområder vil det derfor være naturlig at de bruker Frivilligsentralen som base for å skaffe frivillige til de ulike arbeidsoppgavene.

Kommunen, via frivillighetskoordinator, gir innspill til frivillighetssentralen med beskrivelse av hvilke arbeidsoppgaver det ønskes frivillige til, hvor mange og hvor ofte. Frivilligsentralen forsøker å skaffe frivillige til de ulike aktivitetene.

Det er viktig å påpeke at kommunen ikke ønsker å “belaste” frivilligsentralen, men vil inngå et utvidet samarbeid til glede for både de som ønsker å være frivillig, og for de som får et bedre tjenestetilbud/gest.

Det er viktig at frivillighetskoordinator har kjennskap til, og om mulig samarbeider med, og støtter ulike brukerorganisasjoner og grupper:

SELVHJELPSGRUPPER

En selvhjelpsgruppe er et ”verksted for endring” i et fellesskap basert på gjensidighet, tillit og respekt der en gjør bruk av selvhjelpsprosesser. Deltagerne har normalt et felles utgangspunkt og bringer med seg kunnskap (om eget problem) inn i gruppen i kraft av egne erfaringer.

En selvhjelpsgruppe har som målsetting å fremme innsikt, mestringsevne og bedre

livskvalitet gjennom samspillet og aktiveringen som oppstår mellom deltagerne. Graden av prosess og innhold varierer avhengig av behov og utgangspunkt.

LIKEMANNSARBEID

Et viktig område som de frivillige organisasjonene kan bidra til å videreutvikle, er likemannsarbeid.

Likemannsarbeid dreier seg om hjelp til selvhjelp til mennesker som er i samme situasjon som en selv. Dette kan gjelde både funksjonshemmede og pårørende. Likemannsarbeid skal gi funksjonshemmede og pårørende et annet tilbud og dekke et annet behov enn det, for eksempel, fagpersonell kan bidra med. Utgangspunktet er at den som har skoen på, vet best hvor den trykker.

BRUKERORGANISASJON

En brukerorganisasjon kan jobbe for å påvirke politikere til å bevilge penger for å legge bedre til rette for de brukerne de representerer. I tillegg til å påvirke politiske myndigheter i beslutningsprosesser utfører brukerorganisasjoner også mange andre fine tiltak. De kan spre informasjon om brukergruppa slik at andre blir kjent med hvilke problemer gruppa møter i hverdagen. De gir også tips og veiledning til brukere som tilhører gruppa.

Foto: Samfoto

MÅL FOR FRIVILLIGHETSMELDINGEN

OVERORDNET MÅL

- Å sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold i Gran kommune.
- Å legge til rette for at alle som ønsker det kan delta i frivillig arbeid.
- Å sørge for bedre vilkår for frivillig virke lokalt.
- Tilrettelegge for gode samarbeidsmodeller mellom frivillige og kommunen under forutsetningen: ”**Frivilligheten lever av lyst og dør av tvang**”.

HOVEDMÅL

- Kommunen skal stimulere til at frivillighet settes på dagsorden i de samarbeidsfora som allerede finnes.
- Kommunen skal tilrettelegge for systematisk dialog mellom folkevalgte organ og frivillig sektor.
- Eksisterende styringsverktøy som virksomhetsplaner og årskontrakter brukes til å målrette og sette fokus på enhetenes samhandling med frivillig sektor. I hver årsrapport om kommunens virksomhet skal det bli gitt en særskilt omtale og vurdering av oppfølgingen av frivillighetsmeldingens anbefalinger og forslag.
- Øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning i samfunnet.
- Kommunen skal, om mulig, støtte opp under de frivilliges arbeidsoppgaver med kurs, veiledning m.m dersom det er ønskelig. Dette gjelder innen de fagområder/kunnskap kommunen besitter.
- Kommunen ønsker å bidra til et utstrakt samarbeid med frivilligsentralen.

TILTAK

- Det opprettes samtalefora med de frivillige organisasjonene som ønsker å være samarbeidspartnere med kommunen innen ulike oppgaver.

Det arrangeres minimum 2 møter/arrangementer pr. år.

Frivillighetskoordinator skal ha ansvaret for å gjennomføre dette.

- Det nedsettes ei gruppe, som sammen med frivilligsentralen, utarbeider forslag til anskaffelse av en buss. Ansvarlig er frivillighetskoordinator.
- Det arbeides videre med nye samarbeidsprosjekter ut fra de konkrete ønskene som er kommet fra de ulike virksomhetene i kommunen.

Under forutsetning av at de frivillige ønsker å delta, prioriteres følgende tiltak:

1. Samarbeidsprosjekt NAV- frivillig
Unge ut i aktivitet/arbeid - et felles krafttak for både de frivillige og kommunen. Brukeren får arbeidstrening, og brukeren bidrar positivt til frivillig arbeid til det beste for alle.
2. Leksehjelp på skolen
3. Reservebesteforeldre

Fjøs Krakken

På samme måte som krakken holdes oppe av tre bein, hviler vårt samfunn på tre pilarer: offentlig, privat og frivillig sektor. Alle er selvstendige og unike, men avhengig av de øvrige to. Tar du bort et bein, raser det hele sammen.

Anne Lise Ryel

